

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

7191 Ը
ՍՍՏԽՀ ՅԵՎ ՀՍԽՀ ՊԵՋԸ-ԱՎԻԱԳԻՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

789
ՊԵՋԸ-ԱՎԻԱԳԻՄԸ ԽՍՀՄ-Ի ԽԱՂԱՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՆԱՐԱՆՆ Ե

№ 11

Վ. ԼԵՈՆՏՅԵՎ

ՀՐԱՋԳԱՅԻՆ ԽՄԲԱԿԸ ՅԵՎ

ՆՐԱ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔԸ

«ՊԵՋԸ-ԱՎԻԱԳԻՄ»-Ի ՀՐԱՑԵՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1980

ՀՄԽՀ ՊԱՋԸ-ԱՎԷԱՔԻՄԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՄԲ ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ ՇԵՏԵՎՅԱԼ ԳՐԲԵՐԸ

Կող-

1. Ա. Բաղդասարյան—«Սովորեր ուղղական դործը	25
2. ՊԱՋԸ-Ավիաբեմի ԲՆԻՋՆԵՐԻՆ ԿԻՅ ՍՂԱՔԻՄԻԱԿԱՆ
պաշտպանության խմբակներ (ծրագիր և կազմա-
կերպական խնդիրներ)	10
3. Լիտովցեմ— «Տեխնիկական պատերազմում»	13
4. Բանաձեղեր ՀՍՍՀ ՊԱՋԸ-Ավիաբեմի Հայաստանյան
2-րդ համապատասխան	5
5. Ռոզամուլ— «Ինչ և ինչպես պետք է անել մոդելիստ-
ներին խմբակներում»	10
6. Վ. Յեյալիմ— «Աղայները ուղղական ծառայության
մեջ»	10
7. Ս. Բեյլով— «Ինչպես սովորել հրացանով ճիշտ կրակել	10
8. Ա. Բաղդասարյան— «Հայկական Դիվիզիայի անցյալից»	20
9. Քիմիայի զոկտոր Յա. Ֆիլման— «Քիմիան ժողովրդ-
դական անտեսության և պաշտպանության մեջ»	15
10. Ծրագիր հետեւակի I-ին աստիճանի ուղղական գիտե-
լիքների խմբակների	10

Y

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՋԸ-ԱՎԻԱԳՐԱԿ ԽՈՂԵՐԻ ԽԱՂԱՂ ԱՆՈՒՍ
ՏԱՆՔԻ ՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՍՈՐԱՆՆ Ե

№ 11

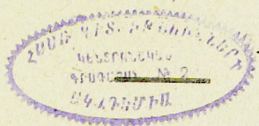
623.555

A 4383

Վ. ԼԵՈՆՏԵՎ

ՀՐԱՉԳԱՅԻՆ ԽՄԲԱԿԸ
ՅԵՎ

ՆՐԱ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔԸ

«ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ»-Ի ՀԲՏԵՐԵՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1980

ՀԱՅԽՈՒՆԳՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ

Պատվեր № 511

Յուսկեղղիւմար 2848 (բ)

Տիւրաժ 2000

ԻՆՉՈՒ ԾԵԿ ԻՆՉՊԵՍ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԸ ՊԵՅՏ Ե ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԵՆ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

Խորհուրդների Համամիութենական III համա-
գումարը վորոշել է, Վոր ամհրաժեշտ է խիտ ընդար-
ձակ կերպով ծավալել ազմական և ազմաքաղաքա-
կան գիտելիքները քանվոր և գյուղացի բնակչութիւն
մեջ և մանավանդ լերիտասարդութիւն մեջ:

Ինչհա համար ե ալդ պահանջվում:

1) Նրա համար, վորպեսզի Խորհրդալին Միու-
թիւն բոլոր աշխատավորներն առանց բացառութիւն
կարողանան հարկ լեղած դեպքում վորոքի կանգնել՝
դենքը ձեռքներին պաշտպանելու հոկտեմբերիւն նը-
վաճումները:

2) Նրա համար, վորպեսզի կարելի լինի պակա-
սեցնել ազմական ծախքերը, վորպեսզի կարելի լինի
վորքան կարելի չե քիչ կարել բանվորներին և գյու-
ղացիներին խաղաղ աշխատանքից:

Կարմիր բանակը մեղ մոտ կըճատվելով հասել ե
560 հազար մարդու: Այս քանակը կազմում ե համաշ-
խարհալին պատերազմից առաջ ցարական ժամանակ
լեղած զորքի մի լերրորդ մասը: Յերկրի գինված ու-
ժերի մեծ մասը վեր ե տնված ազմական ուսուցման
կարճ ժամկետներ ունեցող լերկրալին սխտեմի: Մեղ
մոտ 240 հոգի բնակչութիւնն ընկնում ե մեկ գինվո-
րական, մինչդեռ Լեհաստանում 80 մարդուն ընկնում
ե մեկ գինվոր: Իսկ Ֆրանսիայում 60 մարդուն՝ մեկը:
Մեր Կարմիր բանակը խաղաղ ժամանակ հանդիսա-
նում ե իրրե մի կորիզ, վորի շուրջը պատերազմի
ժամանակ պետք ե հավաքվեն բոլոր բանվորա-գյու-
ղացիական ուժերը: Կարմիր բանակը խաղաղ ժամա-

նակ մի բռուկացք ե, վորը պետք ե կանգ առնել տա
միայն թշնամու առաջին հարձակումը: Դրանից հետո
պատերազմին պետք ե մասնակցեն Միության բոլոր
աշխատավորները և բոլոր նրանք, վորոնք ընդունակ
են գննել: Մեր թշնամիները քնած չեն: Նրանք ան-
գաղար ուժեր են կուտակում սեր դեմ: Ուստի հաս-
կանալի չե, վոր յուրաքանչյուր բանվոր և գողացի
պետք ե պատրաստ լինի հարկ չեղած մոմե տին խո-
ղաղ քաղաքացուց դառնալու մայրիկ:

Ռազմական տեխնիկան ներկայումս ուժեղ ե
և բաշմազան, սակայն և այնպես պատերազմում գըլ-
խավոր տեղը բռնում ե մարդ- մարտիկը, իսկ նրա
զլխավոր գննքերից մեկն են հանդիսանում հրացանը
և գնդացիքը: Այդ գննքը ճանաչելն ու նրանով ան-
վերպ կրակելը և թշնամուն ուժգին հարվածել կարո-
ղանալը—մարտիկից պահանջվող ամենակարևոր պաշ-
մաններից մեկն ե:

Անշնորհք հրաձգի ձեռքում հրացանը հանդիսա-
նում ե մոչ թե իրեկ գննք, այլ ավելի շատ մի ծանր
բեռ: Թշնամու համար հաճախ ավելի վտանգավոր ե
մեկ լավ հրաձիգը, քան տաս-քսան վատ հրաձիգը:
Տեսնելով այդպիսի հրաձիգների դատարկ հրաձգու-
թյունը, թշնամին մոչ միայն նրանցից և նրանց գնն-
քից այլևս չի վախենա, այլ ընդհակառակն կվոզեվոր-
վի, նրա տրամադրությունը և գեպի իր ուժերն ունե-
ցած հավատը կբարձրանա:

Բացի դրանից, վատ հրաձիգներն իզուր գնդակ-
ներ արձակելով, վատնում են ժողովրդական հարժա-
տությունը, թուլացնում չերկրի տնտեսական հզո-
րությունը, առաջ բերելով մարտապաշարի միջոցների
ավելորդ վատնումներ: 1914—1919 թ. թ. համաշխար-
հային պատերազմի ընթացքում յուրաքանչյուր սպան-

վաճի և վիրավորվածի համար բաց և թողնվել միջին հաշվով 1+ փութ արճիճ, կամ 24 հազար հատ զնդակ (նկատի ունենալով, վոր լուրաքանչյուր զնդակը քաշում է 2¹/₄ մսխալ): Այդ նշանակումն է, վոր լուրաքանչյուր 24 հազար զնդակից հարկ լեղած տեղին դիպել է միմիայն մեկը, իսկ մնացածները վրիպել են: Ահա թե վորքան միջոցներ են տրվել քամուռն:

Դիպուկ կրակել սովորելը հեշտ բան չէ: Այդ աշխարհն ավելի հեշտ է կատարվում, վորքան ավելի սեր և ցանկությունն է լինում դեպի հրաձգությունը: Լավ հրաձիգները բնածին չեն լինում, մեղանից լուրաքանչյուրը կարող է լավ հրաձիգ դառնալ: Միբիբի գլուղացիները, վորոնք բանակ են մտնում, լավ հրաձիգներ են դառնում վոչ թե այն պատճառով, վոր նրանք հենց ալդպես ել ծնված են, այլ այն պատճառով, վոր նրանցից շատ շատերը դեռևս փոքր հասակից սկսում են պարապել վորսորդությամբ, փոքր հասակից սկսում են սիրել հրաձգությունը և նրանում վարժվել:

Ահա թե ինչու հրաձգային գործի պրակտիկ ուսումնասիրությունը և վորսորդության դարդացումը մեր Միության բանվորագլուղացիական բնակչության մեջ՝ պետք է մեծ տեղ գրավեն լերկրի պաշտպանության համար տեղի ունեցող ընդհանուր պատրաստության և բնակչության մեջ ռազմական դիտելիքներ տարածելու գործում:

Այն լերկրներում, վորտեղ իշխանության գլուխն են կանգնած կապիտալիստները, այսինքն ապագայի մեր թշնամիները, այդ արդեն վաղուց են հասկացել և հրաձգային սպորտին, այսինքն գործով հրաձգությունն ուսումնասիրելուն՝ այնտեղ արդեն մեծ ռազմագրություն են դարձնում: Ներկայումս չկա մի լեր-

կիր, վորտեղ հրաձգային գործը բանակից դուրս շուտամնասիրվի: Լեհաստանում, Ռումինիայում, Ֆրանսիայում, Անգլիայում, Գերմանիայում և այլ լեռկերներում քաղաքացիական բնակչության, մանավանդ բուրժուազիայի մեջ գոյութիւն ունեն հազարավոր հրաձգային ընկերութիւններ և միութիւններ, վորոնց նպատակն և պատերազմի դեպքում բանակի համար լավ հրաձիգներ պատրաստելը:

Դրանցից լետ չմնալու և հարկ չեղած դեպքում մեր ապագա թշնամի բուրժուական բանակներից ալիքի թուլլ չլինելու համար, մենք պետք և ալիքի ուժեղ կերպով զարգացնենք մեզ մոտ հրաձգային գործը, ուժեղացնենք և աջակցենք խրճիթ-ընթերցարաններին և բանվորական ահուժներին կից մեր հրաձգային խմբակները:

Այդ հրաձգային խմբակները հանդիսանում են Միութեան աշխատավորների ներսում մարտական ուսումը զարգացնելու գլխավոր միջոցներից մեկը, սակայն նրանք իրենց նպատակին կհասնեն ալն ժամանակ միայն, յերբ մեր լայն մասսաները կամովին կաշխատեն ամենաշերմ մասնակցութիւնն ունենալ նրանց աշխատանքում:

Հրաձգային խմբակի առաջ դրվում են հետեւյալ խնդիրները՝

1) Հրաձգութեան վարժութիւններին միջոցով պատրաստել խմբակայիններից անվրեպ և ճարպիկ հրաձիգներ:

2) Ուսումնասիրել ալն հրաձգային զենքը, վորով զինված և Կարմիր բանակը:

3) Ծանոթանալ ալն բանին, թե ինչպե՞ս և գործադրվում հրաձգային զենքը մարտում:

4) խմբակի լուրջ և գործնական աշխատանքի միջոցով աշխատավորների ավելի լայն մասնակցի մեջ ստեղծել հետաքրքրություն դեպի հրաձգային բարոյաբանություն:

5) կատարելագործել լեզվաբանական գործառնականության փոփոխիչների գիտելիքները, վոր ձեռք են բերել նորաճ հավաքների ժամանակ:

ԻՆՉՊԵՍ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ ՀՐԱԶԳԱՅԻՆ ԽՄԲԱԿ

Հրաձգային խմբակները գլուղում պետք է կազմակերպվեն խրճիթ-ընթերցարաններին կից: Կոմիտեի տանիաները, պահեստի հրամանատարական կազմը, գորացրված կազմիր-բանակայինները, փոփոխիչները և նախակոչիկները սաղմական անկյան վարիչի և խրճիթ-ընթերցարանի վարիչի ղեկավարութան տակ պետք է ձևավորվեն լինեն իրենց գլուղի հրաձգային խմբակի կազմակերպմանը: Աշխատանքը սկսելու համար բավական է, վոր լինի խմբակի անդամներից հետաքրքրվողների և աշխատել ցանկացողների մի փոքրիկ խումբ: Յեթե աշխատանքը խմբակում լավ դրված լինի, այնուհետև նա ինքը կքաշի իրեն նաև ուրիշներին:

Ի՞նչ է հարկավոր, վորպեսզի խմբակը կարողանա հաջող կերպով աշխատել:

Ամենագլխավորը, վորն ոգնելու չէ խմբակին ոգտակար աշխատանք կատարելու ան է, վոր խմբակի բոլոր անդամները պետք է շահադրգուլեն և ձգտեն կատարել խմբակի առաջ դրված խնդիրները: Ընկերականութունն ու աշխատանքի մեջ փոխադարձաբար միմյանց ոգնելու հանգամանքը պետք է դրականացի լուրաքանչլուր խմբակավար: Սակայն այդ դեռ բավական չէ, խմբակում պետք է հաստատվի

կարգապահութիւն, աշխինքն, վոր խմբակի անդամները ճշտորեն կատարեն իրենց պարտականութիւնները: Ամեն մի աշխատավոր պետք է հիշի պատերազմի անխուսափելիութիւնը. պետք է հիշի, վոր ինքը պարտավոր է պատրաստուիլ այդ պատերազմի համար, վոր Կարմիր բանակի շարքերում, ուսուցման կարճ ժամանակամիջոցին, ամեն բան հաստատ կերպով չես կարող չուրացնել, վոր անհրաժեշտ է ռազմական ունակութիւնները պատվաստել և ամրացնել միշտ և ամենուրեք: Նրա վրա դրվում է մեծ և պատվավոր խնդիր. նա հանդիսանում է խորհրդային իշխանութիւն պաշտպանը:

Պաշտպանութիւն գործի համար ել ավելի ակտիւ և ուշադիր պետք է լինի խմբակի չուրաքանչիւր անդամը՝ նա հանդիսանում է մշուս բոլոր աշխատավորների համար իբրև առաջնորդ և որինակ:

Յերկրորդը՝ խմբակում ամբողջ աշխատանքը պետք է կառուցված լինի գործնականորեն, աշխինքն գործով և վոչ թե խոսքերով կամ գրքերով: Վոչ թե պակատները և պատերին քաշ արած գնքի տեսակները պետք է ծառայեն հրաձգային խմբակի աշխատանքի գլխավոր տեղը, այլ նրա ձգարանը (հրաձգութիւն շենքը) — լինի այդ սենյակում, թե բաց իերկնքի տակ: Վորքան կարելի չէ հրաձգութիւն մատին խոսակցութիւն պետք է քիչ ունենալ, ամենից շատ պետք է ցուլց տալ, թե ինչպես պետք է հրաձգութիւն կատարել կոտորակներով, սակավալիցք և ըստ հնարավորութիւն նաև մարտական գնդակներով:

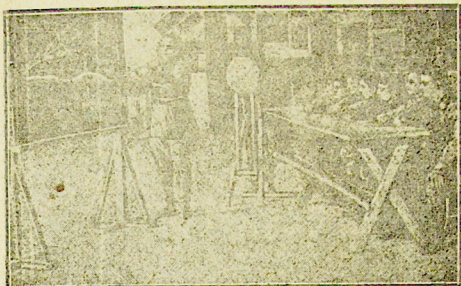
Յերկրորդը՝ անհրաժեշտ է, վոր կուսակցութիւն և կոմյերիտմիութիւն տեղական բջիջները, քաղլուսվարը, գլուղխորհուրդը, արհեստակցական միութիւնները, ՊԱՁԸ-Ամիաքիմի բջիջները և այլ կազմակերպութիւն-

ները ամեն տեսակի ոգնութիւնն ցուց տան հրաձգութիւն խմբակին: Այդ ոգնութիւնը պետք է տրտահալուի պարապմունքների համար խմբակին տեղ, անհրաժեշտ սարքավորում հատկացնելու, ձեռնարկներ և գրականութիւնն ձեռք բերելու մեջ ոգնութիւնն ցուց տալու, հրաձգարան կառուցելու, հրաձգաչին անկիւնը սարքավորելու համար դրամական ոգնութիւնն ցուց տալու և խմբակի մասին հոգ տանելու մեջ:

Ինչպես պետք է անցնել հրաձգութիւն խմբակի կազմակերպմանը:

Յեթե խմբակը չի կազմակերպւում ՊԱՁԸ-Ավիա-քիմի կողմից, իբրեւ կազմակերպիչ, աչսինքն հրաձգութիւն խմբակի կազմող՝ պետք է հանդիսանա խրճիթ-ընթերցարանի կամ ռազմական անկշան վարիչը: Անցնելով հրաձգութիւն խմբակի ստեղծելուն, խրճիթ-ընթերցարանի վարիչն ամենից առաջ դիմում է տեղական կուսակցական և կոմյերիտական բջիջներին և գլուղխորհրդի կուլտ-լուսավորական սեկցիայի ոգնութեանը, խորհրդին և ռժանդակութեանը: Նրանց ոգնութեամբ ընտրւում է խմբակի ժամանակավոր բլուրդ բաղկացած յերեք անդամից՝ խրճիթ-ընթերցարանի կամ ռազմական անկշան վարիչից (նախագահ) և յերկու անդամից. նրանցից մեկը կուսակցական և կոմյերիտական բջիջների ներկայացուցիչն է, իսկ յերկրորդը գլուղխորհրդի կուլտ-լուսավորական սեկցիայի ներկայացուցիչը: Այսպիսով ժամանակավորապես ստեղծված բլուրդն գոյութիւնն է ունենալու մինչև խմբակի լիակատար ձևակերպումը, աչսինքն մինչև առաջին ընդհանուր ժողովը և ընտրութեաններ կատարելը: Ժամանակավոր բլուրդի պարտականու-

Թյուրանների մեջ և մտնում խմբակի հիմքը դնելը, այ-

Զրույց հրաձգային անկյունում.

դեկամետրը բացատրում ե, թե ինչպես ե թույլում նետը
սինքն ամբողջ նախադասության աշխատանքը
կատարելը: Այդ աշխատանքը կաշանալու չե մոտավո-
րապես նրանում, վորպիսի կարելի լինի՝

1) Կապ հաստատել տեղական հասարակական
կազմակերպությունների հետ, այսինքն գյուղխորհրդի,
ՊԱՋԸ-Այլիաքիմի բջիջի, արհմիության, կոոպերացիա-
յի հետ և այլն և դիմել նրանց օգնությանը.

2) Կատարել խմբակի անդամների սկզբնական
ցուցակագրություն.

3) Գտնել հրաձգարան և հրաձգային անկյուն
կառուցելու տեղ.

4) Ձևք բերել առաջին անգամ անհրաժեշտ
ձեռնարկներն ու գրականությունը.

5) Ընտրել պարապմունքների ղեկավարներ.

6) Ցուցակագրել խմբակը ֆիզիկական կուլտուրայի շրջանային կամ ռազմական խորհրդում (ֆիզիկական կուլտուրայի խորհուրդը—շրջանային կամ ռազմական գործկոմին կից գոյություն ունեցող մի մարմին է, մորը հսկում է բնակչության մեջ ֆիզիկական կուլտուրա անցկացնելուն).

7) Նախապատրաստել և անցկացնել խմբակի անդամների առաջին ընդհանուր ժողովն ու մշտական բյուրոյի ընտրությունները:

Ժամանակավոր բյուրոյի տեղ աշխատանքը պետք է ընթանա նախնապես կազմված ծրագրով, բյուրոյի յուրաքանչյուր անդամ պետք է իր վրա վերցնի ծրագրով վորոշ աշխատանք. որինակ՝

ա) Նախագահը (խրճիթ ընթերցարանի վարիչը կամ ռազմական անկշան վարիչը) պետք է իր վրա վերցնի նախապատրաստական աշխատանքի ղեկավարությունը, պարապմունքների համար ղեկավարները ընտրելն ու հրավիրելը, սկզբնական անհրաժեշտ ձեռնարկներ ու գրականություն ձեռք բերելը, հրաձգության խմբակի ցուցակագրությունը ֆիզիկական կուլտուրայի շրջանային կամ ռազմական խորհրդում, նրանից վարժական դնք պահանջելը.

բ) Բյուրոյի անդամը կուսակցական և կոմյունիստական բժիշկների ներկայացուցիչն է,—խմբակի անդամների ընդունելություն, տեղի հասարակական կազմակերպությունների հետ կապ ստեղծելը, դրամական և նյութական միջոցներ ձարելը.

գ) Բյուրոյի անդամը գյուղխորհրդի կուլտուր յուսավորական սեկցիայի ներկայացուցիչն է,—հրաձգային խմբակի աշխատանքի համար տեղ ձարելը,

հրաձգարանի կառուցումը, նրա սարքավորումը, հրա-
ձգային անկյան կառուցման ու սարքավորումը:

Հրաձգություն դաշտում

Աշխատանքների աշդպիսի բաժանում կատարել, չի նշանակում, թե բյուրոյի յուրաքանչյուր անդամ ինչ ցանկանա, կարող է ինքնուրույն կերպով կատարել: Ամեն ինչ պետք է նախապես արժանանա բյուրոյի ամբողջ կազմի քննությանը, սակայն բյուրոյի անդամների միջև անհրաժեշտ է փոխադարձ համաձայնություն և ոգնություն հենց աշխատանքի ընթացքում:

Բացի դրանից, նախապատրաստական աշխատանք կատարելու, ախինքն հրաձգարան, հրաձգային տնկյուն և այլն, կառուցելու և սարքավորելու համար պետք է աշխատանքի կոչել խմբակի մեջ մտնող բոլոր անդամներին և պահեստի հրամկազմին:

Յերբ ամբողջ նախապատրաստական աշխատանքն

քը վերջացած կլինի, արսինքս չերբ կառուցված կլինի հրաձգարանը, սարքավորված կլինի հրաձգային անկուռը, լերբ բերված կլինեն ամենամանրաթելյա ձեռնարկները, պատրաստ կլինեն պարապմունքների դեկավարները,— խմբակը կարող և սկսել էր պարապմունքները:

Յմբակի անդամների առաջին ընդհանուր ժողովում ընտրվում և մշտական բյուրո, բաղկացած 3-5 անդամից: Մշտական բյուրոն ժամանակավոր բյուրոյից ընդունում և բոլոր գործերն ու գույքը և անուն հետև արդեն ինքն և դեկավարում խմբակը: Շատ լավ կլինի, վոր բյուրոյի անդամների սեջ լինեն պահեստի հրամանատարներ:

Հրաձգային խմբակի մշտական բյուրոյի պարտականութիւնների մեջ և մտնում հետևյալ աշխատանքը.

1) Ընդունել նոր անդամներ, խմբակի ընդհանուր ժողովի վորոշմանն արժանացնել կարգապահութիւնը խախտելու և այլ վարմունքի պատճառով խմբակից դուրս անելու խնդիրները.

2) Հոգ տանել խմբակային գույքի պահպանման մասին, ձեռք բերել անհրաժեշտ ձեռնարկներ և գրականութիւն և կատարել ամեն բանի ճիշտ հաշվառում.

3) Հոգ տանել դրամական և նյութական միջոցներ ճարելու մասին, ընդունել մուտքի վճարներն ու անդամավճարները և ծախսել ազդիխին խմբակի կարիքների համար ընդհանուր ժողովի վորոշման համաձայն.

4) Վորոնել և հրավիրել պարապմունքների դեկավարներ, հաստատել պարապմունքների ճրագիրն և դասացուցակը.

Յ) Կազմել աշխատանքների պլանը և ներկայացնել անդամների ընդհանուր ժողովի հաստատմանը:

Ե) Հոգ տանել պարապմունքները ճիշտ հիմքերի վրա դնելու և դեպի այդ պարապմունքները անդամների կողմից ունենալիք հարկ լիզաժ վերաբերմունքի մասին:

Դ) Մշտապես սերտ կապ պահպանել խրճիթ-ընթերցարանի վարիչի և հասարակական բոլոր կազմակերպությունների հետ, խրճիթ-ընթերցարանի աշխատանքի ընդհանուր պլանի մեջ մտցնելով խմբակի պարապմունքների պլանը:

Յերբ հրաձգալին խմբակը կազմակերպված և ՊԱՋԸ-Ավիաքիմի բլիշի կողմից, այդ դեպքում նա զեկավարվում և ՊԱՋԸ-Ավիաքիմի հրահանգներով:

ԽՄԲԱԿԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐՆ ՈՒ ՆՐԱՆՑ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հրաձգալին խմբակի անդամներ կարող են լինել ժիմիայն աշխատավորները, Կուլակներին, առևտրականներին և նրանց նմաններին հրաձգալին խմբակներում տեղ չկա: Դրանց մենք չենք կարող վստահել մեր բանվորազուգացիական լիակրի պաշտպանության գենքը: Ահա թե ինչու խմբակի անդամներ ընդունելու դործին անհրաժեշտ և մոտենալ զգուշությամբ:

Խմբակի անդամների ցուցակագրությունը պետք և կատարի բյուրոյի անդամներից մեկը, վորպեսզի պատահականորեն խմբակի մեջ չընկնեն այնպիսիները, վորոնք նրա մեջ տեղ չունեն: Դրվածների ցուցակը բյուրոյի անդամը ներկայացնում և բյուրոյի

ներսերն, վորը քննում եւ եւ վերջնակեանս պետեա-
տում եւ ընդունվածներին:

Միուս կողմից խմբակ մտնող ամեն մեկից պա-
հանջվում եւ, վոր նա իսկապես պարապի հրաձգալին
գործի ուսումնասիրութեամբ: Բավական չե խմբակի
անդամ դրվել, պետք ե աշխատանքի նվիրվել, պետք
ե միշտ լինել որինակելի խմբակալին: Անդամներ ըն-
դունելիս այդ ամենը պետք ե նկատի ունենալ: Պետք
ե ինչպես հարկն ե բացատրել բոլոր խմբակ մտնող-
ներին, վոր նրանց վրա դրվում են վորոշ պարտա-
կանութիւններ, վոր ցանկութեան դեպքում միշտ ե
ամբողջովին կարելի չե կատարել:

Այդ պարտականութիւններից գլխավորներն են՝

1) Միշտ ե ժամանակին հաճախել խմբակի ժո-
ղովներին ու պարապմունքներին.

2) Յենթարկվել թե՛ ընդհանուր ժողովի, ե թե՛
խմբակի բոլորի վորոշումներին.

3) Ուշագիւր լինել խմբակի պարապմունքներին,
ճշտապահութեամբ կատարել տրված դասերը, աշխատել
միշտ պարզել ալն ամենը, ինչ վոր ալնքան ել հաս-
կանալի չե.

4) Խնայողաբար վերաբերվել ե լավ պահել խմ-
բակի գույքը, ուսումնական ձեռնարկները ե գէնքը.

5) Ճշտապահութեամբ վճարել ընդհանուր ժողո-
վի սահմանած անդամավճարները.

6) Լինել ամեն տեսակետից գործունիս ե որի-
նակելի խմբակալին.

7) Պաշտպան կանգնել իր խմբակին, միշտ հոգ
տանել նրա հաջող աշխատանքի ե բարեշինութեան
մասին.

3) Խմբակի աշխատանքի մեջ քաշել նոր անդամներին, աշխատել բոլոր աշխատավորներին շահագրգռել իր աշխատանքով:

Յերբ բոլոր անդամները կատարեն իրենց պարտականութիւնները, ալդ ժամանակ միայն կարելի կլինի սպասել և լավ արդիւնքներ խմբակի աշխատանքից:

Իսկ այն անդամները, վորոնք ճշտորեն չեն կատարի իրենց պարտականութիւնները, միմիայն խանդարած կլինեն խմբակի աշխատանքին: Սկզբում նըրանց վրա պետք է ազդել ընկերաբար, նրանց հետ խոսել, բացատրել նրանց սխալները: Յերբ այդ ել չսոյնի, լավ կլինի նրանցից ազատվել, այսինքն դուրս գցել խմբակի անդամութիւնից ընդհանուր ժողովի միջոցով:

ՀՐԱՁԳԱՅԻՆ ԽՄԲԱԿԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ ՅԵՎ ԱՅՊ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ ԳՏՆԵԼԸ

Խմբակում աշխատանքն սկսելու համար անհրաժեշտ է հրաձգարան, անհրաժեշտ են զանազան ձեռնարկներ և գրականութիւն: Մի քանի բաներ, ինչպէս մենք հետազայում կտեսնենք, խմբակին մատակարարում են համապատասխան մարմինները, սակայն շատ ու շատ բաներ պետք է ձեռք բերել իր միջոցներով:

Խոչ միջոցներ կարող են լինել խմբակում և վո՞րտեղից պետք է վերցնել դրանց:

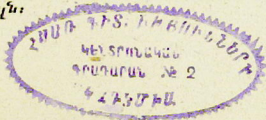
Յերբ այդ խնդրին հրաձգային խմբակը հարկ չեղած ուշադրութիւնը չդարձնի, ալդ աշխատանքից վոչ մի լավ բան սպասել չի կարելի: Չի հաջողվի

նույնպես միանգամից շատ միջոցներ դանել, ուստի
չպետք է հուսադնառվել, այլ պետք է սկսել թեկուզ
փոքրից:

Ամենից առաջ պետք է խմբակի բնդհանուր ժո-
ղովի վորոշմամբ խմբակի անդամներին համար սահ-
մանել փոքր վճարներ, վորոնք պետք է դրանում
մուտքի վճարից, աշխինքն աշխատի վճարից, վոր
մուծվում է մեկ անգամ անդամ դառնալիս և անդա-
մավճարից, վոր մուծվում է վորոշ ժամանակի համար:
Խմբակի լուրաքանչյուր անդամ պետք է հասկանա,
վոր առանց դրան գործ գլուխ գալ չի կարող:

Թե անդամակցական և անդամավճարի ինչ չափ
պետք է վորոշի ինքը, խմբակը, աշխինքն անդամներին
բնդհանուր ժողովը, աշխատանքանիվ աշխ վճարները
չպետք է բարձր լինեն, վորպեսզի ամեն մեկը կարո-
ղանա վճարել և ամենքի առաջ բաց լինի ճանապար-
հը դեպի խմբակը: Շատ լավ կլինի, չեթե մուտքի վը-
ճարը կարելի լինի վորոշել 30-50 կ. չափով և անդա-
մավճարները՝ 10-15 կապիկ ամսական: Հենց աշխ կո-
պեկներն էլ հանդիսանում են խմբակի համար իրեն
սկզբնական կապիտալ:

Միջոցներ ճարելու չեքիտրոյ տպուրը—տեղա-
կան կաղմակերպությունների ողնութլունն է: Կուդ-
խորհրդի ողնութլամբ պետք է դանձում կատարել
տեղական կաղմակերպությունների (գլուխորհուրդ,
կոոպերացիա, փոխողնութլան կոմիտե և այլն) միջև
բաժնեկրութլան թերթերով: Աշխատանք պետք է
տեղական քաղլուտաբի ուժերով կաղմակերպել վճա-
րովի ներկայացում-չեքիտներ հոգուտ նրաձգային
խմբակի և այլն:

Վերջապէս լերբորդը, վորը պետք է նկատի ունենալ, ալդ վճարովի հրաձգութիւններ անցկացնելն է: Յերբ հնարավոր է, լավ է սահմանել չուրաքանչիւր արձակուրդի կամ գնդակի համար վճար: Յի՞նք թուղ և տրվում հրաձգութիւն կատարել խմբակի վոչ անդամներին, ալդ դեպքում նրանցից ալելի վճար պետք է վերցնել, քան խմբակի անդամներէց:

Մի քանի մարմիններ, ինչպիսին են՝ գլուղխորհուրդը, կոտպերացիան, փոխոգնութեան կոմիտեն և այլն, կարող են խմբակին անհրաժեշտ սգնութիւնը ցույց աալ նշութիւրով (հրաձգարանի կառուցման համար անտառանլութ, տաշած փայտ՝ ձեռնարկներ պատրաստելու համար և այլն): Բացի գրանից, խմբակը խրճիթ-ընթերցարանի աշխատանքի ծրագրի մեջ մտնելով կարող է նկատի ունենալ խրճիթ-ընթերցարանի աշխատանքի համար րաց թողնվելիք վորոշ գումարները:

ԻՆԶՊԻՍԻ ԶԵՌՆԱՐԿՆԵՐ ԵՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԽՄԲԱ- ԿԻՆ ՅԵՎ ՎՈՐՏԵԼԻՑ ՊԵՏԲ Ե ՎԵՐՑՆԵԼ ԱՅԴ ԶԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Առանց հրաձգութեան գործնական ուսումնասիրութեան ձեռնարկներ ունենալու, հրաձգալին խմբակի գոյութիւնն իմաստ չունի: Հրաձգալին խմբակին ձեռնարկներն անհրաժեշտ են ախպէս, ինչպէս գութանը, ցաքանը և վերջապէս լեղը գլուղացուն: Ինչպէս գլուղացին, վորը չունենալով աչգ ամենը, չի կարող ըսել իր հողի մշակութիւնը և տեսնել իր աշխատանքի սլուզները, ախպէս ևլ հրաձգալին խմբակը անհրաժեշտ ձեռնարկներ չունենալով չի կարող աշխա-

տանքի անցնել և կատարել իր առաջ դրված խնդիր-
ները: Այն բոլոր ձեռնարկները, վոր ցանկալի չե,
վոր խմբակն ունենա, միանգամից ձեռք բերել հնա-
րավոր չե:

Արտարկն տեսքը

Կորված տեսքը

Կատարելով հրաձգություն կատարելու
տեսք՝ փամփշտի ձևով

Ձեռքի մետաղե
ցուցիչ՝ ճիշտ նշա-
նադրությամբ
ստուգելու համար

Իրա համար ել սկզբում պետք և կանգ առնել
ամենատանրաժեշտի վրա, այն հուսով, վոր չեք խմ-
բակն ավելի ամրանա և հարստանա, աստիճանաբար
բոլորն ել ձեռք կբերի:

Խմբակին անհրաժեշտ բոլոր ձեռնարկները կա-
րելի չե բաժանել չեք խմբի՝ 1) այն ամենը, ինչ
վոր կարելի չե ստանալ քաղաքական պայմաններից
և ֆիզիոլոգիայի խորհրդից. 2) այն ամենը, ինչ վոր
պետք և գնել խմբակի միջոցներով և 3) այն ամենը,
ինչ վոր կարելի չե պատրաստել իրեն խմբակի ուժե-
րով:

Ստորև բերվում է ձեռնարկների սրժնակելի ցուցակը: Հիմնական ցուցակի մեջ մտնում են հենց իր աշխատանքի առաջին որերից նոր կազմակերպված խմբակին անհրաժեշտ գլխավոր ձեռնարկները, առանց դրանց նա չի կարող անցնել պարապմունքների: Իր աճման և նյութական դրուժխան բարելավման հետ միասին ձեռնարկների քանակն աատիճանաբար պետք է մեծանա: Լրացուցիչ ցուցակում ցույց տրված ձեռնարկները և գլխավորապես փոքր տրամաշափի հրացանների և նրանց համար գնդակների ձեռք բերելը, նույնպես շատ ցանկալի լին հենց սկզբից: Սովորյա դրա համար ամեն խմբակ և՛ միանդամից չի կարող միջոցներ գտնել: Պետք է սպասել, սակայն և միաժամանակ ձգտել հետագայում ձեռք բերել ինչ և՛ վոր լինի:

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

ա) Ձեռնարկներ, վոր կարելի լին ուսանալ

- 1) Վարժական հրացաններ 2—3 Ֆիզկուլտուրայի շրջանային և ուսնական խորհրդից:
- 2) Հրաձգային գրականութուն հնարավոր քանակով Խճիթ - ընթերցարանի վարիչի միջոցով շրջանային կամ ուսնական քաղլուավարից:

բ) Ձեռնագրեր, վոր անհրաժեշտ է ձեռք բերել խմբակի միջոցներով

- 1) Կոտորակով հրաձգութուն կատարելու անոթներ 2—3 հատ: Միջին տրեխքը լուրաքանչուր հատին 20—50 կոպ.

- 2) Կոտորակ 2 կիլո:
- 3) Պատիճներ (1000 հատ)
- 4) Մետաղե նշավակներ (բնկնող) կոտորակով հրա-
ձգություն կատարելու հա-
մար . . . 2—3 հատ:
- 5) Մետաղե ցուցիչներ միա-
կերպ նշանառության սովո-
րեցնելու . . . 2—3 հատ:
- 6) Վարժական 3 զժանի
փամփուշտներ 15—20
հատ:

Կիլոն 1ռ. 50 կոպ.
1 տուփը 2 ռուբ.

Հատը 30 կոպ.:

Հատը 25 կոպ.

Հատը 3 և կես կոպ.:

Հատը 25 հատ:

Կոմպլեկտը մոտ 2 ռ.

Կարող եմ պատրաստվել
իրեմ խմբակի ուժերով

Հնարավոր քանակով:

Հատը 42 ռուբլի

Հարյուր հատը 1ռ.
50 կ. մինչև 6 ռուբ.

Հատը 12 ռուբլի:

- 7) Որտոսկոպներ նշանա-
ռությունն ստուգելու
համար 2—3 հատ:
- 8) Հրաձգային կանոնադր-
քեր 2—3 կոմպլեկտ:

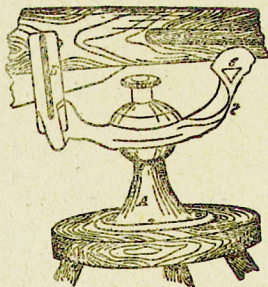
դ) Ձեռնարկներ, վոր կարող եմ պատրաստվել
իրեմ խմբակի ուժերով

- 1) Նշանառության հաստոց-
ներ 1—2:
- 2) Ավազի արկղ 1
- 3) Ցուցադրական հատիկ-
ներ:
- 4) Թղթե նշավակներ:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՑՈՒՑԱԿ

- 1) Սմիրնակի սխտեմի փո-
քըր տրամաչափի հրա-
ցաններ 1—3 հատ:
- 2) Փոքր տրամաչափի հրա-
ցանների զնդակներ 500
—1500 հատ:
- 3) Կրուդիկովի սխտեմի
նշանառության հատ-
ոցներ 1—2 հատ:

Համաձայն էառաքելութեան վորոշումների կարմիր բանակի սպառազինման համար չգործածվող տիպարի հրացաններից կարող են առաջուրաքանչյուր շրջանային կամ ռազմական գործկոմի կից լեղած Ֆիզիկուլտուրայի խորհուրդները, իսկ ալդ գործկոմները արդեն իրենք բաժանում են տեղումքների և խըրճիթ-ընթերցարանների հրաձգային խմբակների միջև՝

Հաստոց Կրուկիկովի սխառեմով կրակել սովորելու համար

Հրաձգային խմբակի բլուրոյին անհրաժեշտ և խրճիթ-ընթերցարանի վարիչի միջոցով դիմում ներկայացնել Ֆիզիկուլտուրայի տեղական խորհրդին, վորը պարտավոր և առաջնաքանչյուր համարվ վարժական հրացաններ, իսկ ալդպիսիները չլինելու դեպքում պահանջել Ֆիզիկուլտուրայի (գավառական, մարզային կամ նահանգական) հաջորդ բարձրագույն մարմնից:

Ինչ վերաբերում է հրաձգային գրականութանը, աղպիսին խրճիթ-ընթերցարանի վարիչը պահանջում է ուսոնական կամ շրջանային քաղութավարից նույն կարգով, ինչպես առհասարակ խրճիթ-ընթերցարանի համար ամեն մի գրականություն:

Հրաձգային խմբակի միջոցներով ձեռք բերելիք ձեռնարկները կարելի լի տմեն մի քաղաքում ել գնել վորսորդական խանութներից, Պետհրատի դրախտութիւններից և նրանց ուղղմական բաժիններից:

Ի հարկ է չպետք է կանգ առնել միմիայն այն ձեռնարկների վրա, վորոնք այս ցուցակում ցույց են տրված: Ամեն ինչ կախված է լինելու այն բանից, թե վորքան միջոցներ ունի խմբակը: Այստեղ ցույց են տրված միմիայն հիմնական ձեռնարկները, առանց վորի խմբակի աշխատանքը զգալար կլինի:

Սակայն ինչպես վարվել այն ձեռնարկների նըկատմամբ, վորոնց հարկավոր է պատրաստել իր միջոցներով:

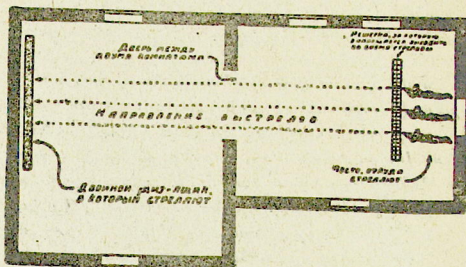
Այստեղ զգալար վոչինչ չկա, անհրաժեշտ է միայն խմբակի անդամների ցանկութունն ու կոլեկտիվ գործակցութունը: Հավանաբար խմբակի անդամների մեջ կգտնվեն այնպիսիները, վորոնք փոքր ի շատե ժանոթ կլինեն փայտադորձական և տաղձագործական աշխատանքին: Հենց դրանց ոգնութչամբ ել կարելի կլինի նշանադրութուն սովորեցնելու համար պատրաստել հասարակ փայտ և հաստոցներ, ավազի արկղ, ցուցադրական նշավակներ և ալլն:

Բացի դրանից, լերբ խմբակն սկսի իր պարապմունքները, ցուցադրական ձեռնարկների մի մասը պարապմունքների կարգով կարող են պատրաստել խմբակի անդամները:

Շատ ձեռնարկներ պատրաստել, նշանակում և միաժամանակ կատարել նաև հրաձգային գործի վորեն խնդրի ուսումնասիրություն: Որինակ՝ լերկաթալարից դնդակի թռիչքի ճանապարհներ (հետագծեր) պատրաստել, արձակյունների ցրման որոնքը նկարել և այլն:

ՀՐԱԶԳԱՐԱՆԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄՆ ՈՒ ՀՐԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿՅԱՆ ՍԱՐՔԱՎՈՐՈՒՄԸ

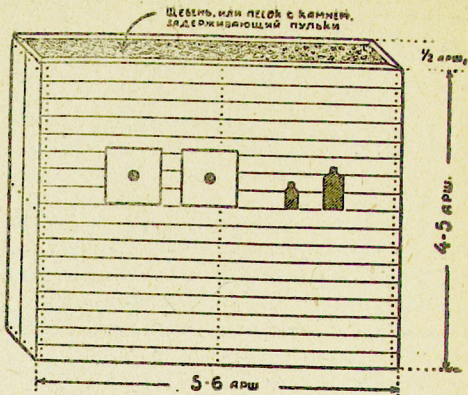
Մենք արդեն ասացինք, Վոր առանց կենդանի և գործնական աշխատանքի հրաձգային խմբակի գոյությունը միտք չունի: Հրաձգարանը, այսինքն շենքի մեջ կամ բացօթյա այն տեղը, Վորտեղ կատարվում և հրաձգությունը, հանդիսանում և խմբակի զլխավոր մեկը, այդ նրա սիրտն և, առանց Վորի խմբակը մե-

Հրաձգարանի հառա՛լալի՜քը 2 կիլ սե-ն յակնեթո՛վ
 դա՛ծ կլինի: Ահա թե ինչու ժամանակավոր բլուրդի և
 բնդհանրապես ամբողջ խմբակի առաջին մտահոգու-

թշուհը պետք է լինի հարմար տեղ գտնել և այնտեղ հրաձգարան կառուցել և սարքավորել: Սկզբնական շրջանում ուժից վեր կլինի լիակատար սարքավորումով և բոլոր հարմարութիւններով հանդերձ լավ հրաձգարան պատրաստել: Այդ պատճառով ել պետք է ըսկզբում հաշտովել հասարակ կառուցվածքին և հարմարութիւններին, հույս ունենալով, վոր լերը խմբակն ամրանա, հարստանա, իր համար ել լավ հրաձգարան կկառուցի:

Հասարակ կառուցվածք ունեցող հրաձգարանն առանձնապես շատ միջոցներ չի պահանջում: Գլխավորապես պահանջվում է նլութեղեն (տախտակներ, փայտ, մեխեր և այլն), իսկ բանվորական ուժը՝ ինքը խմբակն ու իր անդամներն են: Այդպիսի հրաձգարան կարելի չե պատրաստել շենքի մեջ և բաց լերկնքի տակ: Անհրաժեշտ է, վոր շենքն ունենա 16-20 քայլից վոչ պակաս լերկարության մի միջանցք (վորքան տվելի, տշնքան լավ) կամ նույն լերկարությամբ սենյակներ, վորոնք միացած լինեն իրար լայն դռնով: Վերջապես կարելի չե ոգտադործել լերկար սրահը և այլն: Միջանցքի, սենյակի կամ սրահի մի ծայրում հարթ աբկղի (ինչպես արկղը ապակու տակից) նման պատրաստվում է տախտակներից կրկնակի վահան. այդ արկղի բարձրութիւնը պետք է հասնի մինչև առաստաղը (միջակ բարձրության շենք ունենալու դեպքում), լայնութիւնը պետք է լինի 5—6 արշին, տշնպես, վոր այն վալրը, վորտեղից հրաձգութիւն է կատարվելու, չերևա այն պատը, վորի մոտ վահանը դրված է, այլապես գրնդակները հանկարծակի կարող են կպչել պատին:

Նշավակներ կպցնելու և դնդակներ բռնելու վահան

Այդ հարթ արկղ-վահանը պետք է ունենա լերկու քառորդ հաստութիւն ծավալ և ամբողջովին լցված լինի խճով կամ ավաղախառն մանր քարով: Վահանը ծառայում է այն բանին, վորի վրա պետք է փակցենք նշաններ (նշավակներ) և նրանց խփենք, և ծառայում է պատը վնասվելուց և դնդակներով ծակվելուց պաշտպանելու համար: Հրաձգութիւնը միմիայն կոտորակով կատարելու դեպքում, բավական է պատրաստել նույն մեծութիւն մի տակ վահան, այսինքն վոչ թե խճով կամ ավաղով լցված արկղի ձևով, այլ մեկ, մեկ և կես մատնաչափ հաստութիւն աստիճանիկի կպցրած մի վահան:

Հրաձգութեան խնկական տեղը, այսինքն կրակի դիժը, պատրաստվում է միջանցքի կամ կից սենյակի հակառակ ծալրում: Այստեղ ցանկալի չե պատրաստել ցանցանման մի միջնորմ, վորից են կողմը չի թուլատրվում անցնել ղժբախտ դեպքերից խռատիելու համար:

Բացոթիս հրաձգարան պատրաստելիս անհրաժեշտ է խրճիթ-ընթերցարանի բակում կամ մի ալ հարմար վայրում մի ալնպիսի տեղ ընտրել, վորտեղից հնարավոր լինի 30—50 քալ և ավելի հեռավորութեան վրա հրաձգութուն կատարել: Բացի դրանից անհրաժեշտ է պահպանել հետեւյալ պայմանները, որ ձակուկները պետք է ուղղված լինեն վորեւ քարէ կամ վալտից պատրաստած հաստ պատի (բանջարանոց, սրահ և ալն), վորպեսզի հրաձգութունը շրջապատի մարդկանց համար լինի անվտանգ (վորոցների, հարեան բակերի և ալն անվտանգութուն): Դրանից անկախ ալնտեղ, ուր արձակուկներն են ուղղվելու, անհրաժեշտ է պատրաստել վահան ալնպես, ինչպես սենյակի հրաձգարանում: Հրաձգութեան ժամանակ կողքերքում պետք է խմբակի անդամներից առաջացնել մի շղթա, վորը թուլ չտա անց ու դարձ անող քաղաքացիներին մոտենալու ալ վալրին: Բացի դրանից ամենից լավ կլինի, վոր ալն սահմանները, վորոնցից եւ կողմը չի կարելի անվտանգ կերպով ման գալ, նշանակել դրոշակներով:

Բացի հրաձգարանից, հրաձգալին խմբակի համար անհրաժեշտ է խրճիթ-ընթերցարանին կից ունենալ հրաձգալին անկյուն:

Հրաձգալին անկյանը պետք է հատկացվի հատուկ տեղ (անկյուն, սենյակի մի մասը, իսկ չեթե հնարավոր է նաեւ՝ առանձին սենյակ):

Սարքավորման ժամանակ անհրաժեշտ է հիշել մի բան,—վոր հրաձգային անկյունը հանդիսանում է հրաձգային խմբակի համար իբրև պարապմունքների տեղ, և վոչ թե պլակատներով լի հրաձգային ձեռնարկների համար իբրև ցուցահանդես կամ թանգարան։ Զպետք է նույնպես հրաժարվել հրաձգային անկյունը համապատասխան լողունգներով պարզարելով, վորոնք ավելացրած ուսումնական սարքավորմանը՝ արտաքին շուք և գրավչութուն են տալու։

Հրաձգային անկյունում պետք է կենտրոնացած լինեն՝ վարժական զենքը, անոթները, ցուցադրական ձեռնարկները, հրաձգային աղյուսակ—պլակատներն ու գրականութունը։ Այստեղ նույնպես անհրաժեշտ է ունենալ գրատախտակ և կավիճ, նստարաններ և պարապմունքների սեղան։

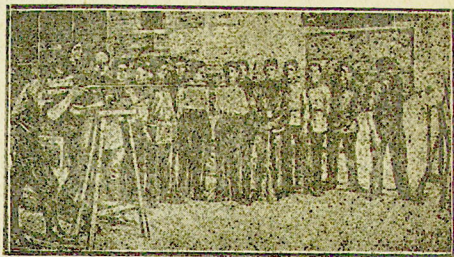
ՀՐԱԶԳԱՅԻՆ ԽՄԲԱԿԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

Այժմ մենք համառոտակի փնենք այն խնդիրը, թե ինչպես պետք է կատարվի աշխատանքը խմբակում։ խմբակի անելիքները մենք արդեն պարզեցինք։ Դրանք մեզ այն լեզրակացության բերեցին, վոր պետք է լուրջաճանչուր խմբակային դառնա անվրեպ, ճարպիկ և գիտակից հրաձիգ։ Այդ ամենին հասնել կարելի չէ պարապմունքների և հրաձգության փորձի միջոցով։ Վորպեսզի այդ պարապմունքները արդյունք ունենան, հարկավոր է ունենալ պարապմունքների վորոշ կարգ։ Զի կարելի ինչով և ինչպես տեսն² պարապել. պետք է գիտենալ, թե ինչից պետք է պարապել սկսել, ինչպիսի պրիոմներ պետք է ուսումնասիրել աչտոր, ինչպիսի պրիոմներ վաղը և ալլն։ Ահա այդ ամենի համար ել կազմվում է ծրագիր և պարապմունքների ժա-

մացուցակ: Ծրագիրը ցույց է տալիս, թե հատկապես ինչ պետք է ուսումնասիրել, իսկ ժամացուցակը ցույց է տալիս, թե լիբր հատկապես և ինչով պետք է ըզրադվել:

Պմբակում կլինեն տարբեր մարդիկ: Կլինեն այսինները, վորոնք դեռևս բոլորովին ծանոթ չեն հրաձգությանը և լերբեք ձեռքները զենք չեն առել: Կլինեն նախակոչիկներ, վորոնք քիչ թե շատ գիտություն արդեն ձեռք են բերել վարժական կայաններում: Վերջապես կլինեն լերկրային զորամասերի փոփոխիկներ և նախկին կարմիր բանակայիկներ, վորոնք ավելի պատրաստված են, ունեն վորոշ փորձ և գիտություն: Յերկրային զորամասի փոփոխիկի կամ նախկին կարմիր բանակայիկի համար այնքան էլ հետաքրքիր չի լինի պարապել այնպիսի բանով, վոր արդեն ինքը լավ գիտե: Ընդհակառակն, խմբակի այն անդամին, վորը լերբեք ձեռքը զենք չի առել, անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հրաձգության ամենահասարակ լեզանակները—անհրաժեշտ է ծանոթանալ հրացանի գլխավոր մասերի կազմությանն ու աշխատանքին և ալլն: Այստեղից պարապմունքները պետք է կատարել զանազան ծրագրերով: Ինչպես փորձն է ցույց տվել, խրճիթ-ընթերցարանին կից հրաձգային խմբակում պետք է լինեն այդպիսի լերկու ծրագիր: Ամբողջ խմբակը բաժանվում է լերկու մասի, վորոնցից մեկն ավելի պատրաստված է, իսկ մյուսը պակաս պատրաստություն ունեցող կամ առաջին անգամն է անցնում հրաձգության գործի ուսումնասիրությանը: Պմբակն այդպիսի մասերի բաժանելը պետք է կատարի բոլորոն պարապմունքները վարելու համար հրավիրված ղեկավարների հետ միասին:

Այնուհետև պետք է խմբակի բոլոր անդամներին բաժանել նաև խմբերի, այսինքն ավելի մանր միավորներին: Խմբում վորքան քիչ լինեն մարդիկ, դեկավարն այնքան ավելի լավ կպարտադրի նրանց հետ, ավելի հեշտուլթյամբ ցույց կտա յուրաքանչյուրին այս կամ այն չեղանակը կամ կրացատրի այս կամ այն խնդիրը: Սակայն խմբերի և նրանցում չեղած աշակերտներին թիվը կախված էլինի նրանից, թե խմբակում պարապմունքները քանի դեկավար է լինելու:

Գարապմունք հրաձգային խմբակում: Հաստոցից նշանառություն սովորելը:

Ցանկալի չե, վոր մեկ դեկավարին միջին հաշվով ընկնի 9—10 մարդ, այստեղից ել՝ խմբերը պետք է ըստ հնարավորին բաղկացած լինեն նույն ալդթվից:

Իսկ ովքե՞ր են լինելու ալդ դեկավարները:

Այս ամենադլխավոր խնդիրներից մեկն է, և մենք ալդ մասին պետք է խոսենք: Արդեն ստեղծված շատ

խմբակներ, այդ խնդիրը չլուծվելու պատճառով դա-
դարեցրել են իրենց գոյութւոյնը և մեր տեսակետով
միանգամայն իզուր տեղը: Վճռմանք կարծում են, թե
խմբակ ղեկավարել կամ նրա հետ պարապել կարող
են միայն Կարմիր բանակի զորամասերից լեկած հրա-
մանատարները: Ի հարկէ այդ լուծ կլինէր: Սակայն
մենք դիտենք, վոր այդ ամեն ժամանակ հնարավոր
չէ: Ամեն մի գլուղում կամ գլուղաքաղաքում զորա-
մաս չկա: Շարունակ և մշտապես չեն կարող հրամա-
նատարներն իրենց զորամասերից դուրս մեկնել պա-
րապմունքներ կատարելու համար: Մենք չպետք և
հուշս դնենք զորամասերի հրամանատարներին վրա.
ինչպես պարապմունքների ղեկավարների վրա: Այդ
ղեկավարներին պետք է գտնել մեզ մոտ՝ գլուղում կամ
գլուղաքաղաքում: Իսկ գտնել կարելի չէ, հարկավոր և
միմիայն ինչպես պետքն է ղբաղվել այդ գործով:

Ամենից առաջ հրաձգային խմբակում իբրեւ ղե-
կավարներ պետք է լինեն պահեստի հրամանատարնե-
րը: Իսկ լեթե գլուղում պահեստի վոչ մի հրամանա-
տար չկա, այդ դեպքում իբրեւ ղեկավարներ պետք է
հրավիրել լերկրային զորամասերի ամենալավ պատ-
րաստված փոփոխիկներին և նախկին կարմիր բանա-
կայիններին: Կարելի չէ այդ գործի համար հրավիրել
նաև հին բանակում ծառայած նախկին լեյթանտանե-
րից: Ղեկավարի աշխատանքն արդեն այնքան էլ դժ-
վար չէ և այդ գործը կատարելապես կատարել կարող
է լավ պատրաստված փոփոխիկը կամ Կարմիր բանա-
կայինը՝ ստանալով Ֆիզկուլտուբայի շրջանային խոր-
հրդի կամ ՊԱՋԸ-Ալիաքիմի ԸՂԻՂԻ հրահանգչից վորոշ
ոգնութւոյն: Ղեկավարները խորհուրդներ և ցուց-

մուկներ կարող են ստանալ նաև գորամասերի հրա-
մանատարներից, վորոնք յերբեմն-յերբեմն գյուղ են
գալիս: Անհրաժեշտ է, վոր բյուրոն կապվի մոտիկ
գորամասի հետ:

Խմբակի բոլոր աշխատանքներում գլխավոր տե-
ղը բռնում է կոտորակով կամ փոքր տրամաչափի հը-
րացանների մանր գնդակներով հրաձգություն կա-
տարելը: Հրաձգության հետ միասին խմբակի անդամ-
ները պետք է ուսումնասիրեն զենքը, ծանոթանան
հրաձգության կանոններին և հրաձգության յեղանակ-
ների մեջ վարժություն ձեռք բերեն (թե ինչպես ա-
վելի ճիշտ և լավ կլինի հրացանը կրակելուն պատ-
րաստ անել, ինչպես լցնել հրացանը, ինչպես նշան
բռնել և այլն):

ՄՐԾՈՒՄՆԵՐ ՅԵՎ ՆՐԱՆՑ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Մրցումներ կազմակերպելը հանդիսանում է իբրև
անփոխարինելի մի միջոց՝ հրաձգային խմբակի աշ-
խատանքի ամենալավագույն արդյունքներին հասնե-
լու համար: Մրցումների նպատակն է վորոշել, թե
խմբակի անդամներից ո՞վ է լավ կրակում: Յեթե մի-
ջոցները թույլ են տալիս, մրցումներին մասնակցող-
ներից մի քանիսին, վորոնք նշանին լավ են խփել,
տրվում են մրցանակներ (այսինքն նվեք՝ հրաձգու-
թյան համար):

Այս ամենը պակաս չի շահագրգռում խմբակի
անդամներին: Ամեն մեկի մեջ ձգտում է առաջանում
առաջնակարգ հրաձիգների շարքն ընկնել և վոչ թե՝
պոչը:

Այստեղ դեռ հնարավորութիւն կա մրցանակ եւ ստանալու: Խմբակաւիւնների մեջ տեղի չեն ունենալու պալքար, սակայն շատ ոգտակար պալքար: Պետք է բլուրոն աչդ պալքարին լալ ուղղութիւն տա, վոր պետի ալդ պալքարը կ'էլնիւրի և զանազան տհաճութիւնների առիթ չդառնա: Ամեն մեկը կ'աւարաստլի մասնակցելու մրցումներին, ալիւ ուշադիր վերաբերմունք կառաջանա դեպի խմբակի պարապմունքները, կսկսեն հրաձգութիւնն ալիւ վարժվել, իսկ ալդ շարունակ կ'արձրացնի խմբակի նվաճումները:

Բոլոր խմբակաւիւններին՝ մրցումների մա-

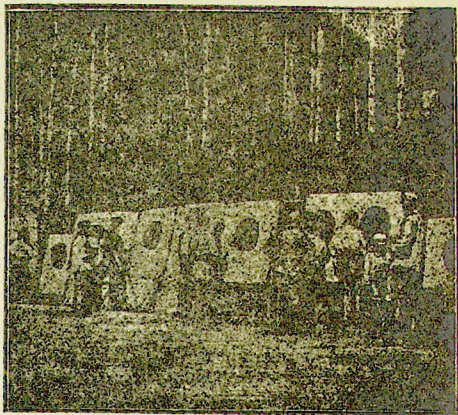
Բանվոր Շուգայեվ,
վորը հաղթանակ է տարել Մոսկ-
վայում 1925 թ. մրցումներին.

սին պետք է հաշտնվի նախապես:

Մրցումներին պիտի պատրաստվեն նաև նրանք, ովքեր կազմակերպում են աչդ մրցումները: Աչդ լինելու չե՝ խմբակի բլուրոն պարապմունքների ղեկավարների հետ միասին:

Մրցանակների մասին պետք է մտածել նախորդ: Չպետք է շատ մրցանակներ տալ. բաւական է սահմանել չերկու-չերեք մրցանակ: Մրցանակի արժեքը կախված է լինելու նրանից, թե վորքան են միջոցները թույլ տալիս ձեռք բերելու մրցանակներ:

Վերջան շատ փող լինի այդ գործի համար, մրցանակներն ախճան լավ կլինեն։ Սակայն պետք է հիշել, զոր միջոցների մեծադուլն մասը պետք է արմադրվի խմբակի համար աստիճանաբար անհրաժեշտ ձեռնարկներ գնելուն։ Ուստի խմբակի համար աննպատակափարմար կլինի Թանկագին մրցանակներ գնելու, չեթե անհրաժեշտ ձեռնարկները պակասում են։ Իբրև մրցա-

Մոսկվայի մոտ տեղի ունեցած հրաձգային մրցումների ժամանակ զիտում են նշախանների զիպլումները.

նաև կարելի չէ գործածել՝ Թանկագին ժամացույցներ, փողապանակներ մետաղե մակագրութուններով զարդարված, գրքեր, հրաձգային կանոնագրքեր մակա-

գրութիւններով՝ թե ում են տրվելու այդ գրքերը։ Վերջապես գրաւական միջոցները չծախսելու համար, լեթե այդ միջոցները քիչ են, կարելի չե լավագոյն հրաձիգներին տալ ուղղակի վկայականներ։ Վերջիններս պետք և գրված կամ տպված լինեն թանձր և լավ թղթի վրա, վորպեսզի կարելի լինի դնել ապակով պատած հատուկ շրջանակի մեջ։

Մրցանակների կողմից մեծ ոժանդակութիւն կարող են ցուլց տալ տեղական կադմակերպութիւնները։ Պետք և դիմել նրանց ոգնութիւնը, առաջուց նրանց հետ խոսել, թե ով, ինչով կարող և ոգնել։ Կարելի չե սահմանել հատուկ մրցանակներ ի պատիւ այս կամ այն կադմակերպութեան։ Որինակ, «Մրցանակ Քանաքեռի գլուղխորհրդի անվան կամ «Մրցանակ Քանաքեռի սպառկոպի անվան» և այլն։

Նախապես պետք և մշակել մրցումների պայմանները, հալտարել այդ պայմանների մասին խմբակի բոլոր անդամներին, վորպեսզի ամեն մեկն առաջուց նրանցում վարժութիւն կատարի։

Այնուհետև պետք և սահմանել մրցումների որ և վորոշել այն կարգը, վորով պետք և տեղի ունենան այդ մրցումները։ Ցանկալի չե մրցութիւնների որ ընտրել հեղափոխական տոներից մեկը (Հոկտեմբերեան հեղափոխութեան տարեդարձը, Կարմիր բանակի տարեդարձը, Մայիսի 1-ի տոնը և այլն)։

Մրցումներին ըստ հնարավորին պետք և տալ հանդիսավոր բնույթ, վորպեսզի նրանց վրա կարելի լինի բնեռել վոչ միայն խմբակայինների, այլ և ամբողջ գլուղի ուշադրութիւնը։ Պետք և լողունգներով զարդարել հրաձգարանը, հրաձգային անկումը։ մրցումնե-

ըը պետք է բանալ մի փոքրիկ միտիգով: Յեթե պշու-
ղում կան նվազախումբ (որկեսար), պետք այդ ժամա-
նակ նրան ոգտադործել:

Մրցումներ ցանկալի լե կազմակերպել մոտավո-
րապես լեռկու-լեռեք ամիսը մեկ անգամ: Յեթե այդ
մրցումները շատ հաճառ կազմակերպվեն, կդառնան
սովորութիւն և դեպի նրանց ունեցած հետաքրքրու-
թիւնը աստիճանաբար կպակասի:

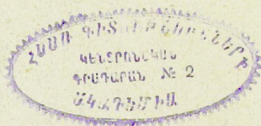
Բացի խմբակի ներսում տեղի ունեցող մրցում-
ներից, պետք է մրցութիւն կանչել նաև հարեան դու-
ղերի խմբակներին:

Արդյոք վո՞ր խմբակը պետք է հաղթի:

Այդ մրցումներին հրաձգալին խմբակից դուրս են
բերում լավագուշն հրաձգներին:

Կարող են նույնպես մրցումներ կազմակերպել
վորոշելու ամբողջ շրջանի կամ ռայոնի լավագուշն
խմբակը:

Դրանով պետք է զբաղվեն ՊԱՋԸ-Ավաքիմի բը-
ջիշներն ու ֆիզկուլտուրայի խորհուրդները:

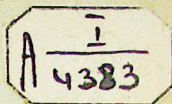
ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0039630

[024]

ГРБ 12 409.

В. Леонтьев

Стрелковый кружок
и
его устройство